

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného, ve věci péče o nezletilého **R K** narozeného dne , bytem v , zastoupeného městem Moravská Třebová se sídlem městského úřadu v Moravské Třebové, náměstí T.G. Masaryka č. 29, jako opatrovníkem, syna matky **L K** , narozené dne , bytem v , a otce **R K** , narozeného dne , bytem v , zastoupeného Odborovou organizací Sluníčko, z.s. se sídlem ve Starém Městě, Petrušov č. 152, IČO 22711554, právně zastoupeného Mgr. Yvonou Bartošovou, advokátkou se sídlem v Litomyšli, Portmanka č. 210, vedené u Okresního soudu ve Svitavách pod sp. zn. 0 P 166/2008, o dovolání otce a Odborové organizace Sluníčko, z.s. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích ze dne 16. července 2015 č.j. 27 Co 363/2015-279, takto:

I. Usnesení krajského soudu a usnesení Okresního soudu ve Svitavách ze dne 18. května 2015 č.j. 0 P 166/2008-256 **se zrušují** a věc **se vrací** Okresnímu soudu ve Svitavách k dalšímu řízení.

II. Řízení o dovolání Odborové organizace Sluníčko, z.s., proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích ze dne 16. 7. 2015 č.j. 27 Co 363/2015-279 **se zastavuje**.

III. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Otec se návrhem podaným dne 28. 5. 2014 u Okresního soudu ve Svitavách domáhal, aby soud rozhodl, že pro dobu tří let zpět před podáním návrhu a pro dobu budoucí se mu z důvodu nedostatečného příjmu nestanovuje výživné pro nezletilého. Otec předložil společně s tímto návrhem procesní plnou moc, v níž „ke všem úkonům ve všech řízeních“ zmocnil Ing. M B jako obecného zmocněnce.

Usnesením ze dne 11. 11. 2014 č.j. 0P 166/2008-185 Okresní soud ve Svitavách nepřipustil pro předmětné řízení zastoupení otce zmocněncem Ing. M B , neboť došel na základě chování zmocněnce při jednání k závěru o jeho nezpůsobilosti k řádnému zastupování. Otec požádal o určení lhůty ke zvolení si nového zástupce poté,

co bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno dne 12. 3. 2015 usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích č.j. 27 Co 196/2015-234. Dne 20. 4. 2015 předložil otec Okresnímu soudu ve Svitavách procesní plnou moc, kterou udělil Odborové organizaci Sluníčko, z.s.

Okresní soud ve Svitavách usnesením ze dne 18. 5. 2015 č.j. 0 P 166/2008-256 nepřipustil zastoupení otce Odborovou organizací Sluníčko, z.s. Na základě zjištění, že prezidentem Odborové organizace Sluníčko, z.s., a osobou za ní jednajícím je Ing. M B , došel soud prvního stupně k závěru, že plná moc udělená otcem Odborové organizaci Sluníčko, z.s., vede jednoznačně pouze k obcházení výše uvedených rozhodnutí, jimiž nebylo v předmětném řízení připuštěno zastoupení otce Ing. M B .

K odvolání Odborové organizace Sluníčko, z.s., bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 7. 2015 č.j. 27 Co 363/2015-279. Odvolací soud došel k závěru, že projednávaná věc se svým „excesivním charakterem“ vymyká řádnému zastoupení účastníka odborovou organizací, a proto na ní nelze nekriticky aplikovat stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 202/2013, podle nějž je-li účastník v občanském soudním řízení zastoupen sdružením osob, které bylo do spolkového rejstříku zapsáno jako odborová organizace, nesmí soud při zkoumání podmínek pro výkon této její zástupčí činnosti posuzovat ani to, jaké jsou skutečné zájmy sdružení, ani okolnost, jaká naplňuje kritéria činnosti odborových organizací. Uvedený závěr o nezpůsobilosti Odborové organizace Sluníčko, z.s., k zastupování, podle odvolacího soudu vyplývá zejména z jejích stanov, ve kterých je výslovně uvedeno, že cílem jejího vzniku je využití stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 202/2013, že zástupce není k odborové organizaci žádným způsobem vázán a že odborová organizace neposkytuje zástupcům žádné materiální zázemí. Odvolací soud posoudil činnost Odborové organizace Sluníčko, z.s., jako pokoutnictví, neboť jde o případ obcházení ustanovení občanského soudního řádu a suplování výkonu advokacie, což je pro účastníky (vzhledem k absenci její odpovědnosti za poskytování služeb) nebezpečné.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal dovolání otec. Dovolatel předně poukázal na to, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (zejména se stanoviskem ze dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 202/2013), podle níž soud nemá v případě zastoupení účastníka odborovou organizací právo zkoumat způsobilost této odborové organizace k zastupování. Dovolatel dále namítal, že advokáti nemají „monopol“ na zastupování účastníků před soudem, když v některých řízeních dochází běžně k „laickému zastupování“, a že činnost Odborové organizace Sluníčko, z.s. nelze označit za „pokoutnictví“, neboť odborová organizace výslovně nenabízela „plnohodnotnou alternativu zastupování advokátem“. K závěru odvolacího soudu o nevhodném chování zmocněnce Ing. B při jednání, dovolatel odkázal na internetové stránky, na nichž je videozáznam z celého jednání, z něhož je patrné, že zmocněnec se na zmíněném jednání choval slušně a korektně. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala dovolání rovněž Odborová organizace Sluníčko, z.s., která však ani přes to, že k tomu byla dovolacím soudem vyzvána, si pro dovolací řízení nezvolila zástupce z řad advokátů a nepodala jeho prostřednictvím dovolání, a proto dovolací soud řízení o jejím dovolání podle ustanovení § 241b odst. 2 a § 104 odst. 2

o.s.ř. zastavil, neboť dovolatelka nesplnila podmínku povinného zastoupení v dovolacím řízení (§ 241 o.s.ř.).

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání otce proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání; protože řízení ve věci bylo zahájeno dnem 28. 5. 2014, postupoval přitom podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 1. 1. 2014 (dále jen "o.s.ř.").

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu určující vyřešení právní otázky, zda je soud oprávněn v případě, že si účastník v řízení ve věci, která se netýká vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti, zvolí zástupcem odborovou organizaci, jejímž je členem, zkoumat způsobilost této odborové organizace k zastupování. Jedná se přitom o otázku vyplývající z aplikace procesního práva (občanského soudního řádu), takže skutečnost, že se tak děje v řízení, kde proti meritornímu rozsudku dovolání přípustné není (srov. § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.) je nerozhodná (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013 sp. zn. 30 Cdo 1510/2013, uveřejněné pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014). Vzhledem k tomu, že při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání otce je proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání otce je opodstatněné.

Účastník se může dát v řízení zastupovat zástupcem, jež si zvolí (§ 24 odst. 1, věta první, o. s. ř.). Zástupci, jež si účastník zvolí, udělí písemně nebo ústně do protokolu procesní plnou moc nebo plnou moc jen pro určité úkony (§ 28 odst. 1 o. s. ř.).

Účastník si může zvolit zástupcem rovněž odborovou organizaci (srov. § 24 odst. 1, větu druhou, o. s. ř.). Odborová organizace může, s výjimkou věcí týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti, v řízení zastupovat účastníka, který je jejím členem (§ 26 odst. 1 o. s. ř.). Převezme-li odborová organizace zastoupení, jedná jejím jménem za zastoupeného účastníka řízení osoba uvedená v ustanovení § 21 o. s. ř. (srov. § 26 odst. 6 o. s. ř.).

Odborová organizace je právnickou osobou, která se zapisuje do spolkového rejstříku (§ 26 odst. 1 písm. a/ zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). Odborová organizace vzniká (nabývá právní osobnost) dnem následujícím po dni, v němž bylo doručeno rejstříkovému soudu oznámení o jejím založení (srov. § 3025 odst. 2 obč. zák. a § 121 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob). Zápis odborové organizace do spolkového rejstříku provede rejstříkový soud do 5 pracovních dnů na základě oznámení o jejím založení, aniž by byl (mohl být) podán návrh na zápis do spolkového rejstříku nebo by ve věci zápisu odborové organizace do spolkového rejstříku proběhlo (mohlo proběhnout) řízení podle Části třetí zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (srov. § 121 odst. 2 a 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob).

Pro právní postavení odborových organizací je charakteristické, že se - kromě ustanovení čl. 20 a 27 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. a změněné ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.) a Listiny základních práv Evropské unie (za podmínek stanovených v čl. 51 a násl. této listiny) - řídí především mezinárodními smlouvami, které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat a které jsou součástí českého právního řádu (a ve smyslu čl. 10 Ústavy mají "přednost před zákonem").

Dovolací soud došel ve svém stanovisku ze dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 202/2013, uveřejněném pod č. 36 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014, na základě principů, které ovládají činnost odborových organizací k závěru, že rozhodne-li se sdružení osob, zapsané ve spolkovém rejstříku jako odborová organizace, že převezme zastoupení svého člena v občanském soudním řízení ve smyslu ustanovení § 26 odst. 1 a 6 o. s. ř., soud při zkoumání podmínek pro výkon této její zástupčí činnosti nesmí (není oprávněn) posuzovat ani to, jaké jsou skutečné zájmy sdružení, ani okolnost, jaká naplňuje kritéria činnosti odborových organizací. Směrodatná je tu pouze skutečnost, že jde o právnickou osobu, která byla zapsána do spolkového rejstříku jako odborová organizace; jakékoliv další zkoumání jejího právního postavení nebo vyšetřování jí vykonávaných činností by představovalo nepřipustné zásahy do právního postavení odborových organizací, upraveného, zaručeného a garantovaného zejména mezinárodními smlouvami a právním řádem České republiky.

Ačkoliv bylo v posuzovaném případě (v řízení o zrušení vyživovací povinnosti otce k nezletilému) doloženo, že otec zmocnil jako svého zástupce Odborovou organizací Sluníčko, z.s., jejímž je členem a která je zapsána ve spolkovém rejstříku, zabýval se jak soud první stupně, tak odvolací soud rovněž jinými skutečnostmi (kdo je osobou jednající za odborovou organizací, jaký je cíl jejího vzniku a jaká je vazba odborové organizace k zástupcům, kteří fakticky účastníky před soudem zastupují) a hodnotil při tom podle ustanovení § 27 o.s.ř. způsobilost odborové organizace (a osoby za ní jednající) k zastupování. Takový postup soudu je v rozporu s výše uvedenou ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, z níž jednoznačně vyplývá, že pro zastoupení účastníka odborovou organizací soud musí (je oprávněn) zjišťovat pouze to, zda 1) byla odborová organizace zapsaná do spolkového rejstříku jako odborová organizace, 2) účastník je členem této odborové organizace, 3) odborová organizace převzala zastoupení tohoto svého člena a 4) nejde o řízení ve věcech "týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti". Není-li splněna některá z uvedených podmínek, soud zastoupení účastníka odborovou organizací neumožní a s odborovou organizací jako zástupcem účastníka (aniž by o tom vydal

rozhodnutí) nejedná (přestane jednat). Způsobilostí odborové organizace (nebo osoby za ní jednající) k zastupování se soud zabývat nesmí, neboť o nepřipuštění zastoupení účastníka řízení se rozhoduje jen za podmínek uvedených v ustanovení § 27 o. s. ř., které se však na zastoupení účastníka odborovou organizací nevztahuje (k tomu srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014 sp. zn. Cpjn 202/2013, uveřejněné pod č. 36 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014 sp. zn. 26 Cdo 1087/2014 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014 sp. zn. 30 Cdo 1797/2014).

Výše uvedený právní názor však nelze interpretovat tak, že soud musí v průběhu řízení strpět jednání odborové organizace (respektive osoby za ni před soudem jednající podle ustanovení § 26 odst. 6 a § 21 o. s. ř.), které ztěžuje postup řízení nebo hrubě ruší pořádek při jednání. Takové jednání odborové organizace může soud postihovat formou pořádkových opatření podle ustanovení § 53 a § 54 o.s.ř. Vedle toho může soud uložit (a to již v průběhu řízení) odborové organizaci povinnost zaplatit náklady řízení, které v řízení vznikly jejím zaviněním a které by jinak nebyly vznikly (k tomu srov. ustanovení § 147 odst. 1 a § 151 odst. 1 o.s.ř.).

Z výše uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky jej zrušil (§ 243e odst. 1 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu ve Svitavách) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o.s.ř.).

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. listopadu 2016

JUDr. Lubomír P t á č e k, Ph.D., v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Sandra Dufková